

Exam. Code : 103201

Subject Code : 1024

B.A./B.Sc. 1st Semester

MUSIC (Vocal)

Time Allowed—3 Hours] [Maximum Marks—50

Note :—Attempt **five** questions, selecting at least **one** question from each Section. The **fifth** question may be attempted from any Section. All questions carry equal marks.

SECTION—A

1. Define the term Saptak. Explain in detail about Saptak. 10
2. What is "Jati" ? Write the different kinds of "Jati" in Music. 10

SECTION—B

3. Write about the contributions of Swami Haridas Ji in Music. 10
4. Explain in brief about the wedding song "GHORHIAN". 10

SECTION—C

5. Write the introduction of Raag Bilawal and Khamaj along with two Taans in Taal, Teentaal in Raag Khamaj only. 10
6. Write the Dugun of Taal Dadra and Taal Teentaal. 10

SECTION—D

7. Describe the utility of Tanpura in vocal music and explain its tuning method. 10
8. Define the following terms (any two) :
Raga, Mohalla and Rababi. 10

(Punjabi Version)

ਨੋਟ : ਹਰੇਕ ਭਾਗ ਵਿੱਚੋਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਕੁੱਲ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਪੰਜਵਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਭਾਗ ਵਿੱਚੋਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਅੰਕ ਬਰਾਬਰ ਹਨ।

ਭਾਗ—ੳ

1. ਸਪਤਕ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਸ਼ਤ ਕਰੋ। ਸਪਤਕ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਉ। 10
2. ਜਾਤੀ ਕੀ ਹੈ ? ਸੰਗੀਤ ਵਿੱਚ ਵਰਣਿਤ ਵਿਭਿੰਨ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਲਿਖੋ। 10

ਭਾਗ—ਅ

3. ਸਵਾਮੀ ਹਰੀਦਾਸ ਜੀ ਦੁਆਰਾ ਸੰਗੀਤ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਯੋਗਦਾਨ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ। 10
4. ਵਿਆਹ ਦੇ ਗੀਤ “ਘੋੜੀਆਂ” ਉਪਰ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 10

ਭਾਗ—ੲ

5. ਰਾਗ ਬਿਲਾਵਲ ਅਤੇ ਖਮਾਜ ਦਾ ਪਰਿਚੈ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਰਾਗ ਖਮਾਜ ਵਿੱਚ ਤੀਨਤਾਲ, ਤਾਲ ਵਿੱਚ ਦੋ ਤਾਨਾਂ ਲਿਖੋ। 10
6. ਤਾਲ ਦਾਦਰਾ ਅਤੇ ਤਾਲ ਤੀਨਤਾਲ ਦੀ ਦੁਗੁਣ ਲਿਖੋ। 10

ਭਾਗ—ਸ

7. ਸੰਗੀਤ ਗਾਇਨ ਵਿੱਚ ਤਾਨਪੂਰੇ ਦੀ ਕੀ ਉਪਯੋਗਤਾ ਹੈ ? ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਇਸਦੇ ਮਿਲਾਨ ਦੀ ਤਕਨੀਕ ਨੂੰ ਵੀ ਸਮਝਾਓ। 10
8. ਨਿਮਨਲਿਖਿਤ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ (ਕੋਈ ਦੋ) :
ਰਾਗ, ਮੋਹੱਲਾ ਅਤੇ ਰਬਾਬੀ। 10

(Hindi Version)

ਨੋਟ :— प्रत्येक भाग में से कम से कम एक प्रश्न का चयन करते हुए, कुल पांच प्रश्न करो। पांचवां प्रश्न किसी भी भाग में से किया जा सकता है। सभी प्रश्नों के अंक समान हैं।

भाग—क

1. सप्तक शब्द को परिभाषित करें। सप्तक के बारे में विस्तार से जानकारी दीजिए। 10
2. जाति क्या है ? संगीत में विभिन्न जातियों के बारे में विस्तार से लिखिए। 10

भाग—ख

3. संगीत में स्वामी हरिदास जी के योगदान के बारे में लिखिए। 10
4. “गोड़ियां” विवाह गीत के बारे में व्याख्या कीजिए। 10

भाग—ग

5. राग बिलावल और खमाज राग का परिचय देते हुए साथ ही राग खमाज में तीनताल, ताल में दो तानें लिखिए। 10
6. ताल दादरा और ताल तीनताल की दुगुन लिखिए। 10

भाग—घ

7. संगीत गायन में तानपुरे की क्या उपयोगिता है ? विस्तार से समझाते हुए इसके मिलाने की तकनीक को भी समझाइए। 10
8. निम्नलिखित को परिभाषित कीजिए (कोई दो) :
राग, मोहल्ला और रबाबी। 10